

Nieuw urbanisme

Geschreven door Constant gepubliceerd in Provo #9 1966

- Er valt een groeiende discrepantie te constateren tussen de normen die gehanteerd worden bij de bepaling van de stedelijke ruimte en de sociale werkelijkheid. Algemeen wordt door stedenbouwers en planologen uitgegaan van de vier functie's die door Le Corbusier in 1933 gedefinieerd werden: wonen, werken, verkeer en recreatie. Deze simplistische visie op de stad getuigt meer van opportunisme dan van begrip voor de werkelijke behoeften van de moderne mens. Een snelle veroudering van de stad is hiervan een gevolg. Terwijl, onder invloed van de technische ontwikkeling, met name van de automatisering, de behoefte aan menselijke arbeid afneemt, plant men "arbeiderswijken", slechts geschikt om er de nacht door te brengen. Terwijl het privé-eigendom van de vervoersmiddelen tot een dergelijke toename van hun aantal leidt dat ze praktisch onbruikbaar worden, offert men steeds grotere delen van de sociale ruimte op voor parkeerdoeleinden. (In het Buchanan-report wordt aangetoond dat "full car ownership" zelfs in een kleine stad als Leeds, een zo groot deel van de ruimte zou opeisen dat er geen oplossing voor het ruimteprobleem denkbaar is.) Terwijl de luchtverontreiniging de natuurlijke flora en fauna bedreigt en zelfs de gezondheid van de mens, blijft men optimistisch over "tuinsteden" spreken. Terwijl men jermieert over het probleem dat ontstaat door de toename van de zogenaamde "vrije tijd" ontnemt men de jeugd alle gelegenheid om van de verkregen vrijheid gebruik te maken, door hun expansie in de openbare ruimte te beperken.
- Tegenover het verschijnsel van een toenemende "vrije tijd" verliest het begrip "recreatie" logischerwijze zijn betekenis. Recreatie is herwinning van de tijdens het arbeidsproces verloren gegane energie. Zodra er sprake is van een surplus-energie, die beschikbaar komt voor andere activiteiten dan productie-arbeid, is recreatie zinloos en doemt de mogelijkheid op van creatie, creatie van onze levenswijze en van onze levensomgeving. Daarom heeft de jeugd van nu minder behoefte aan ontspanning, aan hobby's of clubs, en zoekt zij spanning door initiatieven in collectief verband.
- Het terrein van deze initiatieven kan nooit de natuur zijn, maar alleen de stad, want niet de stilte of de eenzaamheid wordt gezocht maar de confrontatie met de anderen in de socio-ruimte. Het verschijnsel "bermtoerisme" bewijst dat de trek naar buiten meer een vlucht uit de functionele stad is dan een opzoeken van de natuur. Het Amsterdamse bos op een warme zondag in augustus wordt een socio-ruimte. Een vormgeving van de stedelijke ruimte volgens de behoeften die zich in het arbeidsvrije tijdperk doen gevoelen, behoort deze vlucht overbodig te maken. De tegenstelling tussen "stad" en "buiten" verdwijnt omdat een *massale* trek naar de "vrije" natuur een paradox is. Een tentenkamp is ook een stad, hoewel een primitieve vorm ervan.
- De socio-ruimte van de stad wordt bedreigd door een chaotische verkeersaanwas die weer het gevolg is van een tot in het belachelijke vasthouden aan "eigendomsrecht". Het aantal geparkeerde auto's is op ieder ogenblik een veelvoud van het aantal rijdende auto's. Het rijden met een auto verliest daardoor zijn belangrijkste voordeel,

de snelle verplaatsing. Niet alleen de beschikbare verkeersruimte maar ook een steeds groter deel van de socio-ruimte wordt door deze opslag van privé-eigendom op openbaar terrein opgeslokt. Een efficiënt gebruik van de auto kan alleen tot stand komen door een collectieve benutting van het *totale* aantal auto's, waardoor dit aantal beperkt blijft tot het aantal waaraan werkelijk behoefte bestaat. Het is een schandaal dat, zelfs bij slecht weer, tallozen te voet gaan terwijl er voldoende auto's om hen te vervoeren ongebruikt langs de kant van de weg staan en daar het verkeer hinderen.

- Door het inbeslagname van de socio-ruimte door het verkeer zijn vrijwel onopgemerkt de meest elementaire rechten van de mens aangetast. De wegenverkeerswet degradeert de mens die zich op natuurlijke wijze voortbeweegt tot "voetganger", en beperkt zijn bewegings-vrijheid zodanig dat deze in de praktijk minder groot is dan die van een voertuig. Zijn gebruik van de openbare ruimte wordt door deze wet zodanig aan banden gelegd dat hij voor zijn sociale contacten grotendeels op privé-ruimten (woningen) of op commercieel geëxploiteerde ruimten (café's, of huurzalen) is aangewezen, als het ware daarin wordt opgesloten. Daardoor verliest de stad zijn belangrijkste functie, die van ontmoetingsplaats. Veelbetekenend is het argument waarmee de politie haar optreden tegen de "happenings" op de openbare weg tracht te rechtvaardigen, het argument namelijk dat deze manifestatie's "het verkeer belemmeren". De prioriteit van de belangen van het snelverkeer boven de rechten op sociaal verkeer wordt hierbij stilzwijgend voorondersteld.
- De socio-ruimte is het terrein waar het acculturatie-proces zich afspeelt. Zonder dit collectieve terrein is geen cultuurvorming mogelijk. Hoe veelvuldiger en gevarieerder de contacten hoe intensiever de acculturatie. Chombart de Lauwe heeft het eerst op deze functie van, vooral de oudere stadswijken gewezen, en deze wijken de benaming "acculturatie-zone" gegeven. (*Paris et l'agglomération parisienne*. Parijs 1956). Hij wijst erop dat juist in die wijken waarvan de bevolking a-sociaal wordt genoemd het cultuurvormend proces het hevigst is, en dat juist daar waar men van maatschappelijke ontwrichting spreekt, het meest intensieve contact tussen verschillende bevolkingsgroepen tot stand komt, een contact waaruit nieuwe cultuurvormende elementen ontstaan.
- Het streven van iedere autoriteit naar "ordening", naar een "formierte Gesellschaft", brengt deze ertoe juist de door Chombart de Lauwe gesignaleerde acculturatie-zone te vernietigen. Haussmann doorsneed deze zone met brede boulevards om bij opstanden sneller troepen aan te kunnen voeren. De nazi's sloopten de binnenstad van Marseille om het verzet van de bewoners te breken. De huidige "sanering" van de stadskernen en de deportatie van de bevolking ervan naar buitenwijken, heeft een dergelijk effect.
- De zogenaamde "tuinsteden" zijn gebouwd volgens een conceptie die ontstaan is omstreeks 1900 (Ebenezer Howard), en toen voortgekomen uit het streven de behuizing van het industrie-proletariaat te verbeteren om daardoor de arbeidsprestaties op te voeren. De grondvoorwaarden voor deze conceptie - nabijheid van de natuur, vreugde in de arbeid, gezinsbinding - stemmen niet meer overeen met de feiten van vandaag. De "tuinsteden" zijn daarom al verouderd nog voordat ze

gebouwd zijn. In plaats van de landelijke idylle die Howard voor ogen stond, zijn deze wijken echte "ville-dortoirs" geworden, wijken waar men slechts komt om te slapen, en die men ontvlucht zodra men de gelegenheid heeft, dus in de *vrije* tijd. Geïsoleerde woonblokken, die als eilanden in een zee van verkeer komen te liggen, worden tot ghetto's voor een bevolking wier enige contact met de buitenwereld tot stand komt via de van bovenaf gecontroleerde "communicatie" - media, pers, radio, televisie.

- Het wonen wordt minder belangrijk naarmate de actie-radius van de mens groter wordt en de vrije besteding van de tijd zijn leven beïnvloedt. De mens is pas sedentair geworden door de productie-arbeid - in het nieuw stenen tijdperk - en met het verdwijnen van deze arbeid, verdwijnt ook de noodzaak om zich voortdurend op één plaats op te houden. De behoefte aan tijdelijke onderkomens - hotels, of desnoods tenten en caravans - neemt tegelijkertijd toe. De verhouding tussen woonruimte en socio-ruimte zal zich moeten gaan wijzigen ten gunste van de socio-ruimte, om aan de behoeften van een opkomend nieuw nomadendom te beantwoorden.
- Het karakter van de socio-ruimte zal worden bepaald door de wijze waarop de vrijkomende energie besteed wordt. In ieder geval zal deze ruimte het decor voor spel, voor inventie, voor creatie van de levenssfeer worden. Utilitaristische normen, zoals die in de functionele stad gelden, moeten plaats maken voor de norm van creativiteit. Niet het nut maar het spel zal de levenswijze van de mens in de toekomst bepalen.
- De voorafgaande punten verklaren het feit dat de opstand van een zich bevrijdende jeugd tegen de verkalkte normen en conditie's uit het verleden, zich allereerst richt op een herovering van de socio-ruimte, de straat, om daardoor de contacten tot stand te kunnen brengen die voor het spel onontbeerlijk zijn. "Idealisten" die menen dat deze contacten ook tot stand kunnen worden gebracht door het stichten van jeugdhuizen, verenigingen, clubs of jeugdorganen, willen in de plaats van spontane initiatieven een van bovenaf gedicteerd gedragspatroon stellen. Zij verzetten zich tegen datgene wat juist het belangrijkste kenmerk van de nieuwe generatie is: creativiteit, de wil om zelf het eigen gedragspatroon, en ten slotte de eigen levensstijl, te creëren.

CONSTANT

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCE

Constant, 'Nieuw urbanisme', in *Provo* #9 (12 May 1966) pp. 2-6. Translated in English as 'New Urbanism', in *Delta. A review of arts life and thought in the Netherlands* 10, #3 (Autumn 1967) pp. 54-61; reprinted and published with 'New Babylon. The world of homo ludens' and Luud Schimmelpenninck, 'The White Bicycle Plan' (Buffalo NY : Friends of Malatesta 1970). Reprinted in *Constant's New Babylon. The Hyper-Architecture of Desire* (Rotterdam 1998) pp. 168-169; online on [NotBored](#).